

מאמר
והי' עקב תשמעון

The Maamar entitled
Vehayah Eikev Tishma'un

Delivered by

**The Lubavitcher Rebbe,
Rabbi Menachem M. Schneerson**

The 20th of Menachem Av, 5727

“AND IT WILL COME TO PASS THAT WHEN YOU WILL HEED THESE ORDINANCES AND KEEP THEM AND PERFORM THEM....”¹ There is a well known discussion² of this verse, for the observance of the Torah and its *mitzvos* is dependent on man’s free choice. Hence, [seemingly, the verse] should have read, “And it will come to pass that if...,” (as we find in other verses, e.g., “If you will proceed in My statutes...,”³ and “It shall come to pass that if you heed...”⁴ Why then does this verse state, “And it will come to pass that *when* you will heed...,” implying that you will certainly heed.

The *Tzemach Tzedek*² explains that the term *eikev* refers to the time of *ikvesa demeshicha*, the era when *Mashiach*’s approaching footsteps can be heard. In that era, the Jews will certainly heed [G-d’s commands], for “The Torah has promised that, ultimately, Israel will repent towards the end of her exile and, immediately, she will be redeemed.”⁵

The *maamar* [of the *Tzemach Tzedek*]² continues, [explaining that] the three verbs used in the verse: “heed,” “keep,” and “perform,” refer to the [soul’s] three [garments],⁶ thought, speech, and action. “Heed,” (literally, “hear,”) refers to thought, for hearing is a function of thought. (The ear is merely a medium through which [sounds or spoken words] enter one’s thought.) “Keep” refers to speech, for keeping is a function of one’s mouth, as indicated by the verse:⁷ “Fully arranged and kept.” And “perform” refers to action.

[The *maamar*] proceeds [to explain that as a consequence of these three forms of observance,] “G-d your L-rd will “keep for you the covenant and the kindness that He swore to your forefathers,” [providing a threefold reward,] “the covenant,” “kindness.” “that He swore,” which [also] correspond to

1. *Devarim* 7:12.

2. *Or HaTorah, Devarim*, Vol. 2, p. 491ff.

3. *Vayikra* 26:13.

4. *Devarim* 11:13.

5. *Rambam, Hilchos Teshuvah* 7:5,

6. [I.e., means of expression; see *Tanya*, ch. 4.]

7. *Il Shmuel* 23:5; see *Eruvin* 54a.

בס"ד* . ש"פ עקב, כ"ף מנחם-אב** [מאמר א'] ה'תשכ"ז

והי' עקב תשמעון גו' ושמרתם ועשיתם אותם גו'¹, וידוע הדיוק בזה², הרי קיום התומ"צ תלוי בבחירת האדם, והול"ל והי' אם תשמעון [כמו אם³ בחוקתי תלכו, והי'⁴ אם שמוע תשמעו], ולמה אומר והי' עקב תשמעון, דפי' הלשון הוא שודאי תשמעון. ומבאר אדמו"ר הצמח צדק⁵ דעקב קאי על הזמן דעקבתא דמשיחא, וזהו והי' עקב תשמעון, תשמעון ודאי, דהבטיחה תורה שסוף ישראל לעשות תשובה בסוף גלותן ומיד הן נגאלין⁶. וממשיך בהמאמר⁷, דג' הלשונות, תשמעון ושמרתם ועשיתם, הם מחשבה דיבור ומעשה. תשמעון הוא מחשבה, דעיקר השמיעה הוא במחשבה (והאזון אינו אלא כלי שעל ידו נכנס הקול במחשבתו), ושמרתם הוא דיבור, כי עיקר השמירה בפה כמ"ש⁸ ערוכה בכל ושמורה, ועשיתם מעשה. ועל זה ממשיך ואומר¹ ושמר ה' אלקיך לך את הברית ואת החסד אשר נשבע גו', ברית חסד ושבעה הם מחשבה דיבור ומעשה (כמבואר

* יצא לאור ב קונטרס כ"ף מנחם-אב – תשמ"ז, "בסמיכות ליום כ"ף מנחם-אב, יום הסתלקות-הילולא של הרה"ג והרה"ח וכו' המקובל מוהר"ד לוי יצחק ז"ל שניאורסאהן, אביו של – יבלח"ט – כ"ק אדמו"ר שליט"א.. מוצג"ש כף מנ"א, ה' תרא זו שנת משיח". מאמר הב' שנאמר בהתוועדות זו (ד"ה ועתה ישראל) נדפס לקמן ע' קצה ואילך. (** מנהגי הק"ק בית א-ל יב"ץ: ביום ך לחודש אב עושים התרת נדרים שהוא ארבעים יום קודם ר"ה (הובא בראש הס' דברי שלום להרא"ש מורחיו). – כנראה ע"ד ארבעים יום קודם יצירת הולד (סוטה ב, א).

(1) ריש פרשתנו (עקב ז, יב).

(2) ראה אוה"ת פרשתנו ד"ה זה ע' תצא. ד"ה זה תרע"ג ותרע"ד בתחלתן (המשך תערי"ב ח"א ע' שנה. שם ע' תקפ). וראה גם אוה"ח עה"פ. ולהעיר גם מפירושי רש"י ריש פרשתנו "והי' עקב תשמעון – אם המצות הקלות כו' תשמעון". וראה מפרשי רש"י שם.

(3) ר"פ בחוקתי (כו, ג).

(4) פרשתנו יא, יג.

(5) אוה"ת ריש פרשתנו. שם ע' תצא. שם ריש ע' תקד (בשם אור המאיר).

(6) רמב"ם הל' תשובה פ"ז ה"ה, ובאוה"ת שם ע' תצא: וכמו שהבטיח כפ' נצבים ושבת כו' – שהם הפסוקים שהובאו ברמב"ם שם.

(7) אוה"ת ריש פרשתנו. שם ע' תצא ואילך. וראה גם ד"ה והי' עקב תרע"ג בסופו (ע' ספר ואילך) ותרע"ד (פ' רצא – ע' תקפה ואילך).

(8) שמואל-ב כג, ה. וראה עירובין נד, רע"א.

thought, speech, and action (as explained at length in that source). Through man's Divine service of "heeding," "keeping," and "performing," his thought, speech, and action, he draws down thought, speech, and action from Above, "the covenant," "kindness," "that He swore."

This dynamic (that thought, speech, and action from Above is drawn down to man) is [seemingly] insufficient [reason for the soul's descent to this material plane]. For even before [man's] soul descended to this material plane, it was on the highest level of Divine thought, as indicated by the phrase,⁸ "Israel arose in [G-d's] thought." Now, the descent of the soul to this material plane is "a descent for the sake of an ascent," so that through man's Divine service on this plane, it will ascend to a higher level than that on which it existed before its descent. [Indeed, the ascent will reach] the level alluded to in the phrase,⁹ "You preserve it within me" (which is above the level of "it is pure").

This is the implication of the promise "G-d your L-rd will "keep for you the covenant and the kindness that He swore...." [The fulfillment of this promise will be motivated by] the Divine service of "when you will heed these ordinances and keep them and perform them," i.e., through the Divine service of the thought, speech, and action of the "heel" (*eikev*) of the soul, i.e., the soul as it is encloded in the body¹⁰ and particularly, when this service is carried out in *ikvesa demeshicha*. {As a matter of course, the increase in the extent of the descent will lead to an increase in the ascent that will come about because of that descent.} [As a result of] the descent into the body and the animal soul (and in particular, in the era of exile), man's Divine service will be carried out in a manner of *raaveh dichol raavin* ("the will of wills") and *mesirus nefesh* ("self-sacrifice") ([that correspond to rungs] above [the limits of] the Spiritual Cosmos). As a result,

8. *Bereishis Rabbah* 1:4; (see *Or HaTorah*, loc. cit. pp. 480, 493, which explains that this refers to the highest level of Divine thought.

9. The Morning Blessings; *Berachos* 60b, *Rambam*, *Hilchos Tefilah* 7:3.

10. [For the soul exists on many planes simultaneously. It is the only the lowest level, the heel, as it were, that descends to this material plane. The higher rungs of the soul are manifest in the spiritual worlds above.]

העילוי שנעשה ע"י בירור וזיכוך נפש הבהמית אינו אצלם בתוקף כ"כ (כי נה"ב שלהם אינה בחומריות כ"כ גם לפני העבודה), הרי ע"י הנסיונות, ובפרט ע"י המס"נ בפו"מ, מתבררים הניצוצות גם שבגקה"ט כנ"ל. ולאחרי שבכו"כ צדיקים ה' גם העילוי דבירור הניצוצות שבגקה"ט ע"י המס"נ שלהם, הנה עילוי זה נמשך גם לבניהם [וכמ"ש ושמר ה' אלקיך לך גו' אשר נשבע לאבותיך], כולל גם בנים אלו התלמידים⁷³ שלמדו תורתם, שלכן אין צריכים יותר לנסיונות, ומכ"ש למס"נ כפשוטה אלא למסירת הרצון⁷⁴, ויהי' אצלם ואצל כל בניי "מעשינו ועבודתינו" מתוך מנוחה והרחבה כפשוטן ואמיתיים, בשמחה ובטוב לבב, ויקויים היעוד⁷⁵ והקיצו ורננו שוכני עפר ובעל ההילולא בתוכם, ונלך כולנו מהרה קוממיות לארצנו בביאת משיח צדקנו, בעגלא דידן ממש.

73) ספרי ופרש"י עה"פ ואתחנן ו. ז.

74) ראה תו"א מקץ לו. ב. ובכ"מ.

75) ישעי' כו. יט.

elevation that is brought about by refining and perfecting the animal soul is not that powerful for them, (because their G-dly souls are not that materially oriented even before they carry out their Divine service). Hence, [their transformation of darkness] is brought about primarily through challenges [from their external environment]. In particular, this is achieved through actual *mesirus nefesh* through which the sparks of G-dliness found in the three impure *kelipos* as explained above.

After several *tzaddikim* were able to achieve the high rung of refining the sparks of G-dliness found in the three impure *kelipos* through their *mesirus nefesh*, this high rung is drawn down to their children, [as it is written, "G-d your L-rd will keep for you the covenant and the kindness that He swore to your forefathers"]. This includes also the interpretation, "the children – these are the students,"⁴⁷ those who study their teachings. Therefore, there will be no further need for challenges, and surely, not actual *mesirus nefesh*, sacrificing one's life, only sacrificing one's will.⁴⁸

And [those students] and the entire Jewish people will carry out "our deeds and our Divine service" in the midst of tranquility and prosperity in a simple and true sense, with happiness and gladness of heart. Then the promise⁴⁹ "Those who lie in the dust – including the one whose *yahrzeit* is commemorated – will arise and sing joyous praises." And we will all proceed upright to our land with the coming of *Mashiach*, speedily, in our time.

47. *Sifri, Rashi, to Devarim 6:7.*

48. See *Torah Or*, p. 36b, et al.

49. *Yeshayahu 26:19.*

שם בארוכה), וע"י תשמעון ושמרתם ועשיתם, העבודה דמחשבה דיבור ומעשה של האדם, נמשכים לו המחשבה דיבור ומעשה שלמעלה, את הברית ואת החסד אשר נשבע. אמנם ענין זה (שיומשך להארם המחשבה דיבור ומעשה שלמעלה) אינו מספיק עדיין, שהרי גם לפני ירידת הנשמה למטה היתה בבחינה הכי עליונה שבוה, המחשבה שלמעלה, ישראל עלו במחשבה¹⁰, וירידת הנשמה למטה היא לצורך עלי', בכדי שע"י עבודתה למטה תתעלה למדרגה נעלית יותר מכמו שהיתה קודם הירידה, ועד בחינת ואתה¹¹ משמרה בקרבי (שלמעלה גם מבחי' מהורה היא)¹². וזהו מ"ש ושמר גו' את הברית ואת החסד אשר נשבע גו', דע"י עקב תשמעון ושמרתם ועשיתם, העבודה דמחשבה דיבור ומעשה בהעקב דנשמה דקאי על הנשמה שבגוף¹³, ובפרט בעקבתא דמשיחא [הוספה בהירידה, ובמילא, גם בהעלי' שע"י הירידה], שע"י הירידה בגוף ונה"ב (ובפרט בגלות). העבודה דמחשבה דיבור ומעשה של הנשמה היא ברעו"ד ובאופן דמס"נ (למעלה מהשתל'), עי"ז יהי' ושמר גו' את הברית ואת החסד אשר נשבע

9) בהבא לקמן (הדיוק דושמור) ראה ד"ה והי' עקב תרע"ג בסופו. ולהעיר גם מאוה"ת שם ע' תצנ.

10) ב"ר פ"א, ד. וראה בארוכה אוה"ת שם (ע' תפ. שם ע' תצנ) שהיא בחי' מחשבה עילאה.

11) נוסח ברכות השחר (אלקי נשמה כו) מברכות ס, ב. רמב"ם הל' תפלה פ"ז ה"ג.

12) ראה בארוכה ד"ה שובה תרפ"ו (סה"מ תרפ"ו ע' לו ואילך). צעקו תרפ"ח (סה"מ תרפ"ח ע' קעד ואילך). ובכ"מ.

13) לקו"ת דרושים לר"ה סב, ג. ובכ"מ.

“G-d... will “keep for you the covenant and the kindness that He swore....” (i.e., [the emphasis] is on “keep”) – the thought, speech, and action from Above will reveal how “You preserve it within me,” which as a whole refers to the revelation of G-d’s Essence.

2) The above explanation of the verse, “And it shall come to pass that you will heed...,” (by the *Tzemach Tzedek*) – that the word *eikev* has the connotation “end” and refers to the end of days – can be connected to the interpretation the *Midrash*¹¹ offers to the verse: “The Holy One, blessed be He, told [the Jewish people], “I will give you the reward (for the *mitzvos*) in the time of *eikev*, as it is written: ‘And it shall come to pass that you will heed...’”

The *Midrash*, however, focuses on the reward for the *mitzvos*, explaining that it will come in the time of *eikev*, i.e., in the end of days, the era after *Mashiach’s* coming. However, according to its simple meaning, the verse is speaking about the actual performance of the *mitzvos* [not their reward,] as it says, “you will heed... keep... and perform.” In that context, the meaning of the time of *eikev* (the end of days) is the final days of exile, *ikvesa demeshicha*.

The connection between the two interpretations is that the reward for the *mitzvos* [that will be granted in the end of days (the Ultimate Future) will be that G-d’s Essence will then be revealed, as explained in *Tanya*.¹² This revelation will come as a result of man’s Divine service (and observance of the Torah and its *mitzvos*) in a manner of *mesirus nefesh* (as explained above). Therefore, the Divine service in the era of *ikvesa demeshicha*, as explained by *Tzemach Tzedek*, when *mesirus nefesh* is required to a greater degree, will lead to the revelations of the Ultimate Future, [the reward for the *mitzvos*] that will be granted in the end of days.

11. *Devarim Rabbah* 3:1, cited in *Or HaTorah, loc. cit.*, p. 423; see also *Devarim Rabbah* 3:3.

12. Ch. 36.

הן הגילוי דאוא"ם שהאיר גם קודם הצמצום (הגילוי דימות המשיח) והן הגילוי דהעלם העצמי (הגילוי דתחיית המתים). והגם שגילויים אלו תלויים במעשינו ועבודתינו והרשות נתונה לכל אדם⁶⁸, הנה על זה הובטחנו⁶⁹ שלא ידח ממנו נדח⁷⁰, וכאו"א מישראל ישלים את הכוונה במעשינו, היגיעה בתומ"צ יותר גם מהטבע דנפש האלקית. וזהו והי' עקב תשמעון דעקב קאי (כנ"ל) על עקבתא דמשיחא, כי (נוסף אשר אז מתקיימת ההבטחה תשמעון ודאי) שלימות עבודתנו (הוספת ענין חדש גם לגבי נפש האלקית) הוא (בעיקר) ע"י הברור דחושך הגלות ובפרט החושך דעקבתא דמשיחא. [ובפרט לפי מ"ש הצ"צ⁷¹ שוה"י עקב הו"ע וידו⁷² אוחזת בעקב עשו ומפרש (בפירוש הראשון) דקאי על עקב דעשו ממש]. וגם בצדיקים שחושך הגלות אינו מחשיך לגבם כ"כ, ומכ"ש שאין בהם העבודה דהפיכת זדונות לזכויות, וגם

68) ראה רמב"ם הל' תשובה רפ"ו.

69) ראה תניא ספ"ל ט. הל' ת"ת לארדה"ז פ"ד ה"ג. וראה אוה"ת פרשתנו ע' תקד.

70) ע"פ שמואל-ב יד, יד.

71) אוה"ת שם ע' תקד. וראה שם ע' תקנ.

72) תולדות כה, כו.

creation,] His “desire for a dwelling in the lower worlds,”⁴¹ will be consummated. This will be manifest in the two aspects mentioned above: a) the revelation of [G-d’s] infinite light that shined before the *tzimtzum* (the revelations of the era of *Mashiach*) and the revelation of what is hidden in G-d’s Essence (the revelations of the Resurrection of the Dead). Although these revelations are dependent on “our deeds and our Divine service” and “License is granted to all man...,”⁴² [i.e., we have free choice,] nevertheless, we have been promised⁴³ “No one will remain estranged from You.”⁴⁴ Every individual Jew will fulfill [G-d’s] intent with “our deeds,” labor in the Torah and its *mitzvos* beyond the nature of the animal soul, and “our service,” labor in the Torah and its *mitzvos* beyond the nature of the G-dly soul.

This also explains why the verse “And it will come to pass that when you will heed” refers to *ikvesa demeshicha*. For, (in addition to the fact that then, the promise that you will surely heed will be fulfilled,) the consummation of our Divine service (drawing down [light] that will be new even for the G-dly soul) that comes about the refinement of the darkness of exile and in particular, the darkness of *ikvesa demeshicha*. {In particular, this applies according to the *Tzemach Tzedek’s* explanation⁴⁵ of the phrase *ekev tishmaun*, [that *eikev*, the heel,] refers to Yaakov’s “hand holding on to the heel of Esav.”⁴⁶ The *Tzemach Tzedek* explains (in his first interpretation) that this refers to Esav’s actual heel.}

The darkness of exile does not conceal [G-dliness] to such a great extent for *tzaddikim*. How much more so do they lack the service of transforming sins to merits. Moreover, even the

41. See *Midrash Tanchuma, Parshas Naso*, sec. 16; *Parshas Bechukosai*, sec. 3; *Bereishis Rabbah*, the end of ch. 3; *Bamidbar Rabbah* 13:6; *Tanya*, the beginning of ch. 36.

42. *Rambam, Hilchos Teshuvah* 7:1.

43. See *Tanya*, the end of ch. 39; the Alter Rebbe’s *Hilchos Talmud Torah* 4:3; see *Or HaTorah, loc. cit.*, p. 504.

44. *II Shmuel* 14:14.

45. *Or HaTorah, loc. cit.*, p. 500; see also p. 503.

46. *Bereishis* 25:26.

גו' (ושמר דייקא), שהמחשבה דיבור ומעשה שלמעלה יהי' בהם הגילוי דואתה משמרה בקרבי, דבכללות הו"ע¹² גילוי העצמות.

ב) והנה פירוש הנ"ל (דאדמו"ר הצ"צ) ביהי' עקב תשמעון (שעקב הוא מלשון סוף וקאי על אחרית הימים¹⁴) יש לקשר עם מאמר המדרש¹⁵ עה"פ, אמר להם הקב"ה כו' שכרו (שכר המצוות) בעקב אני נותן לכם כו' (שנאמר) והי' עקב תשמעון, אלא שע"פ המדרש שאירי בשכר המצוות, הכוונה בעקב (אחרית הימים) היא להזמן שלאחרי ביאת המשיח, ולפי פשטות הענין שאירי בקיום המצוות (תשמעון גו' ושמרתם ועשיתם אותם), הכוונה בעקב (אחרית הימים) היא לסוף זמן הגלות, עקבתא דמשיחא. והקשר דשני הפירושים הוא¹⁶, כי שכר המצוות שיהי' בעקב (לע"ל) הוא שאז יהי' גילוי העצמות, כמבואר בתניא¹⁷. וכיון שגילוי זה הוא ע"י העבודה (דתומ"צ באופן) דמס"נ (כנ"ל), לכן, ע"י עקב תשמעון כפירוש הצ"צ, העבודה בעקבתא דמשיחא, שאז המס"נ הוא ביותר¹⁸, ע"י יהי' הגילוי דלע"ל, בעקב אני נותן לכם.

14) באו"ת ריש פרשתנו שעקב הו"ע עקבים (ועפ"ז, השיכות דעקב לעקבתא דמשיחא היא מפני שהנשמות דדורות אלו הם בחי' עקבים). אבל באוה"ת שם ע' תקד (ועד"ז שם ע' תצא) דעקב הוא לשון סוף וקאי על אחרית הימים. ועפ"ז יש לקשר זה עם מאמר המדרש, כבפנים.

15) דב"ר ריש פרשתנו (פ"ג, א). הובא באוה"ת שם ע' תקנ. וראה גם דב"ר שם, ג (בסופה).

16) ראה עד"ז בלקו"ש ח"ט ע' 83.

17) פרק לו.

18) ראה ד"ה ונחה ה'תשב"ה (לעיל ח"ג ע' קפט ואילך) סעיף ב ואילך. וש"נ.

3) The above can be understood on the basis of the explanation in *Tanya*¹³ that “the consummate perfection of the era of *Mashiach* and the Resurrection of the Dead is dependent on our deeds and our Divine service over the course of the era of exile.” My revered father whose *yahrzeit* is being commemorated states in his gloss written in the margins of his copy of *Tanya*¹⁴ (which, together with his other books, after being held in captivity for several years, has been redeemed and brought here) that [the intent of] the two terms “our deeds” and “our Divine service” can be understood on the basis of [the Alter Rebbe’s] later statements in *Iggeres HaKodesh*, Epistle 12, which begins *Vehayah Maaseh HaTzedakah* and [he states] “Consult that source.” Afterwards, he continues, “It is possible to say that ‘our deeds’ refers to the era of *Mashiach* and ‘our Divine service’ to the Resurrection of the Dead.”

The intent of [my revered father] in referring to *Iggeres HaKodesh*, Epistle 12,¹⁵ which begins *Vehayah Maaseh HaTzedakah*, appears to refer to the distinction made there between “deed” and “service”:

The term deed refers to something that has already been completed or that is always done as a matter of course, i.e., a constant and regular matter. (In contrast,) the term service refers to something which a person accomplishes with tremendous labor, against his soul’s nature. It is only that he nullifies his own nature and will before the Sublime Will.

From this explanation, it is understood that this is the intent of the two terms “our deeds and our Divine service” used in [the abovementioned passage of] *Tanya*. “Our deeds” refer to our observance of the Torah and its *mitzvos* that conforms to our nature and our habit. And “our Divine service” refers to our labor in the Torah and its *mitzvos* beyond our nature and habit. Nevertheless, from the fact that [my revered father] writes

13. The beginning of ch. 37.

14. Printed in *Likkutei Levi Yitzchak, Haaros LiSefer HaTanya*, p. 15.

15. *Tanya*, p. 118a.

החילוק⁶¹ בין ימות המשיח לתחיית המתים⁶². דארו⁶³ לכל הנביאים כולן לא נתנבאו אלא לימות המשיח אבל לעולם הבא אין לא ראתה אלקים זולתך⁶⁴, וי"ל שבימות המשיח יהי' הגילוי דאוא"ם שהאיר בגילוי גם קודם הצמצום, ובעולם הבא (בתחיית המתים) יהי' הגילוי דבחי' עדן שעליו נאמר אין לא ראתה, העולם העצמי⁶⁵.

ה) ועפ"ז י"ל שבפרטיות הגילוי דימות המשיח תלוי במעשינו והגילוי דתתה"מ תלוי בעבודתינו, כי כיון שהגורם שכר המצוה היא המצוה עצמה⁶⁶, הרי המצוה (העבודה) צריכה להיות מעין השכר (ההמשכה שנעשית על ידה). ולכן, המשכת הגילוי דאוא"ם שהאיר גם מקודם נעשית ע"י היגיעה לגלות המבע דהנשמה שהי' גם מקודם, מעשינו. והמשכת הגילוי דהעולם העצמי, אור חדש, נעשית ע"י היגיעה שלמעלה מהטבע גם דנפש האלקית (שע"ז נעשה אצלו ענין חדש שלא הי' גם מצד נשמתו), עבודתינו.

ז) וזהו והי' עקב תשמעון גו' תשמעון ודאי, שדבר ודאי הוא שתושלם הכוונה דנתאוה הקב"ה להיות לו ית' דירה בתחתונים⁶⁷, בשני ענינים הנ"ל.

61) אגרות-קודש לכ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע ח"א ע' קב. וכן משמע מ"ש בהמשך תרס"ו ע' יו"ד (והובא לקמן בפנים) שהגילוי דעדן יהי' בתתה"מ. ולהעיר שבהמשך הנ"ל ע' קה מבואר באו"א. ואכ"מ.

62) להעיר גם מהמדובר כמ"פ (ראה "סיום הרמב"ם" יו"ד שבט תשמ"ז (תורת מנחם – הדרנים על הרמב"ם וש"ם ע' קל. וש"נ)) דמ"ש הרמב"ם (הל' מלכים רפ"א) שבימות המשיח עולם כמנהגו נוהג, הוא בתקופה ראשונה, אבל בתקופה שני' – תתה"מ – יהי' חידוש במע"ב. ויש לקשר זה עם מ"ש בפנים שבתתה"מ יהי' גילוי אור חדש.

63) ברכות לז, ב.

64) ישע"י סד, ג.

65) המשך תרס"ו ע' יו"ד. ד"ה יחינו מיומים תרצ"א פ"ג (סה"מ קונטרסים ח"א קמה, ב).

66) תניא רפ"ז.

67) ראה תנחומא נשא טז. בחוקתי ג. ב"ר ספ"ג. במדב"ר פ"ג, ו. תניא רפ"ו.

sensation,³⁷ until there will be even a revelation of what is hidden in His Essence.

In general, [the distinction between these two levels reflects] the difference between the era of *Mashiach* and the Resurrection of the Dead. Our Sages said:³⁸ “The prophets all prophesied only regarding the Era of the *Mashiach*. The World to Come, in contrast, [is described by the verse]:³⁹ ‘G-d, no eye but Yours has seen.’ ” It is possible to say that in the era of *Mashiach*, there will be a revelation of [G-d’s] infinite light that shined in a revealed manner before the *tzimtzum* and in the World to Come (the Resurrection of the Dead), there will be a revelation of Eden, of which it is said: “No eye but Yours has seen,” the revelation of what is hidden in His Essence.

8) On the basis of the above, it is possible to explain that the revelations of the era of *Mashiach* are dependent on “our deeds,” and those of the Resurrection of the Dead, on “our Divine service.” Since the factor that brings about the reward for the *mitzvah* is the *mitzvah* itself,⁴⁰ the *mitzvah* ([man’s] service) must be [comparable to and] representative of the reward it brings, (the G-dly light it draws down).

Therefore, the revelation of [G-d’s] infinite light that shined beforehand comes about through laboring to reveal the inner nature of the soul that existed [in potential] beforehand, i.e., “our deeds.” The revelation of what is hidden in G-d’s Essence, a new light, is brought about through labor that transcends the nature of the G-dly soul (through bringing about a new service that did not exist in his soul’s [potential]), “our Divine service.”

9) On this basis, we can understand the verse, “And it will come to pass that when you will heed,” which implies that you will certainly heed. For it is certain that G-d’s intent [in

ג) ויובן זה בהקדים מ"ש בתניא¹⁹ דתכלית השלימות של ימות המשיח ותחיית המתים תלוי במעשינו ועבודתינו כל זמן משך הגלות, וכתב אאמו"ר בעל ההילולא בהערותיו על הגליון של ספר התניא שלו²⁰ (שמשיך כמה שנים הי' בשבי' ובזמן האחרון נפרדו (ספר התניא שלו עם עוד ספרים שלו) מהשבי' והגיעו לכאן) דענין ב' הלשונות, במעשינו ועבודתינו, יובן ממ"ש לקמן באגה"ק סי"ב ד"ה והי' מעשה הצדקה גו' ע"ש. ולאח"ז ממשיך, דיש לומר, שמעשינו קאי על ימות המשיח ועבודתינו קאי על תחה"מ²¹.

והנה כוונתו של בעל ההילולא במה שמציין לאגה"ק סי"ב ד"ה והי' מעשה הצדקה גו' היא לכאורה להמבואר באגה"ק שם²² ההפרש בין מעשה לעבודה, "כי שם מעשה נופל על דבר שכבר נעשה או שנעשה תמיד ממילא והוא דבר ההווה ורגיל תמיד כו', (משא"כ) לשון עבודה אינו נופל אלא על דבר שהאדם עושה ביגיעה עצומה נגד טבע נפשו רק שמכבטל טבעו ורצונו מפני רצון העליון ב"ה". דמזה מובן, שכ"ה גם הפירוש דב' הלשונות מעשינו ועבודתינו שבתניא כאן, דמעשינו קאי על קיום התומ"צ כפי הטבע וההרגל, ועבודתינו קאי על היגיעה בתומ"צ יותר מהטבע והרגילות. אבל, מזה שכותב דב' הלשונות (מעשינו ועבודתינו) יובן ממ"ש באגה"ק סי"ב,

37. [Hence, there will be no eating or drinking.]

38. *Berachos* 34b.

39. *Yeshayahu* 64:3.

40. *Tanya*, the beginning of ch. 37.

(19) רפ"ז.

(20) נדפסו ב'לקומו לוי יצחק – הערות לספר התניא" (קה"ת, תש"ל) ע' טו.

(21) וראה אגרות קודש לכ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע ח"א ע' קי דיש לומר בדרך אפשר דמעשה הצדקה ועבודת הצדקה זהו"ע ב' המדריגות דימות"מ ותחה"מ.

(22) ק"ה, א ואילך.

that the intent of the two terms (“our deeds and our Divine service”) can be understood on the basis of [the Alter Rebbe’s] later statements in *Iggeres HaKodesh*, Epistle 12, and concludes (after citing the source) “Consult that source,” it can be inferred that his intent in referring to *Iggeres HaKoesh* (in addition to explaining the difference between deed and Divine service in general) is to highlight the concepts explained there with regard to *maaseh hatzedakah*, “the deed of *tzedekah*.” Consulting – and analyzing – that source will clarify in greater depth the difference between “our deed” and “our Divine service.”

In *Iggeres HaKodesh*, it is explained with regard to “the deed of *tzedekah*” that:

The Jews are by nature merciful¹⁶ and perform acts of kindness because their souls are drawn down from G-d’s attributes and, [within His attributes, the attribute of] kindness overpowers the attribute of judgment.... Therefore, the soul is called¹⁷ “the daughter of a *kohen*,” (for a *kohen* is a man of kindness).¹⁸

[The Alter Rebbe proceeds to] explain there that:

The *tzedekah* that is drawn down from this level is described as *maaseh hatzedakah*, “the deed of *tzedekah*,” because the term deed refers a constant and regular matter, (since) the attributes of kindness and mercy have already been imprinted in the souls of the entire House of Israel from the time of their creation [as a result of] their derivation from G-d’s attributes.

The intent is that although a [Jew’s] natural tendency of kindness is (not because of his animal soul, but) because of his G-dly soul, nevertheless, the kindness that he performs as a result of this nature is call *maaseh hatzedakah*, “the deed of *tzedekah*.” The “service of *tzedekah*” involves giving *tzedekah* beyond even the natural [tendency of] the G-dly soul.

בעולמות. דקודם הצמצום, כשהי' "אוא"ם ממלא מקום החלל, לא הי' מקום (אפשר) להיות מציאות העולמות⁵⁷, ובמילא לא הי' הגילוי בעולמות, וע"י הצמצום נתחדש שהגילוי דאוא"ם הי' בעולמות. ההחידוש שבענין זה הוא רק לגבי העולמות, ולא לגבי האור, שהרי בהמדריגות שלפני הצמצום הי' אור זה גם מקודם בגילוי. וב', שע"י עבודת הבירורים הי' גילוי אור חדש שלא האיר קודם הצמצום, ועד שגילוי זה הוא למעלה לא רק מהתפשטות האור, שבבחינת גילוי, אלא גם מעצם האור, ועד גילוי דהעלם העצמי.

ז) והנה ידוע דשני ענינים אלו, הגילוי דאוא"ם שהאיר גם קודם הצמצום, והגילוי דהעלם העצמי, יהיו לעתיד לבוא, אלא שאז תהיינה שתי תקופות. וזהו ביאור המדרשות החלוקות בענין לע"ל, דאמרו⁵⁸ עתיד הקב"ה לעשות סעודה לצדיקים ואמרו⁵⁹ העוה"ב אין בו לא אכילה ולא שתי, וידוע הביאור⁶⁰, דב' מאמרים אלו הם בנוגע לזמנים שונים. בתחילה הי' הגילוי דתענוג המורגש (סעודה), והוא הגילוי דאוא"ם שהאיר גם קודם, ולאח"ז הי' הגילוי דתענוג הבלתי מורגש, ועד גילוי העלם העצמי. ובכללות הוא

16. See *Yevamos* 79a; *Rambam, Hilchos Issurei Biah* 19:17.

17. *Zohar*, Vol. II, p. 95a.

18. *Tanya*, ch. 50; *Torah Or*, p. 82a; see *Shmos Rabbah* 5:10;

57) ע"ח שער א (שער ענלים ויושר) ענף ב. אוצרות חיים ומבוא שערים בתהלים.

58) ב"ב ע"ה, א.

59) ברכות ז', א.

60) המשך תרס"ז ע' צו. שם ע' תקבר-ה.

Before the *tzimtzum*, when “[G-d’s] infinite light filled the place of the empty cavity, there was no possibility for the worlds to exist.” As a result, His light was not revealed within the worlds. The *tzimtzum* brought about a new development, that His infinite light was revealed within the worlds.

This [revelation is considered] a new development only for the worlds, not for G-d’s light, for this light was revealed in the levels above the *tzimtzum*, this light had already been revealed.³³

b) Through man’s service of refinement, a new light that did not shine before the *tzimtzum* will be revealed. This light transcend not only the extension of the light, [the light that is] revealed, but also the essence of the light. It constitutes the revelation of what is hidden in His Essence.

7) Both of these aspects – the revelation of the light that shined before the *tzimtzum* and the revelation of what is hidden in His Essence – will be manifest in the Ultimate Future. Then, however, there will be two eras. On that basis, it is possible to resolve the seeming contradiction between *Midrashos* describing the Ultimate Future. One passage states³⁴ that in the Future, the Holy One, blessed be He, will make a feast for the righteous. Another passage states³⁵ that in the World to Come, there will be no eating or drinking.

The resolution to [this apparent contradiction] is well known:³⁶ The two passages refer to two different eras. At the beginning [of that future era], the [Divine] pleasure that can be sensed will be revealed ([hence,] a feast). This is a revelation of G-d’s infinite light that also shined previously. Afterwards, there will be a revelation of [Divine] pleasure that transcends

33. [Thus, the inner potential of the light that was previously hidden was revealed. This parallels the revelation of the potential of the soul which is hidden within *tzaddikim* and revealed through *teshuvah*.]

34. *Bava Basra* 75a.

35. *Berachos* 17a.

36. See the series of *maamarim* entitled, *Yom Tov shel Rosh HaShanah*, 5666, pp. 97, 524-525.

ומסיים (לאחרי שמציין לאגה"ק הנ"ל) "עייין שם", משמע דכוונתו במה שמציין לאגה"ק הנ"ל היא (נוסף על ההפרש שבין מעשה לעבודה סתם) גם להמבואר שם בענין מעשה הצדקה²³, דע"י העיון בזה ("עייין שם") יובן בעומק יותר החילוק שבין מעשינו לעבודתינו,

דחנה מבואר באגה"ק שם בענין מעשה הצדקה דזה "שישראל במבעם הם רחמנים²⁴ וגומלי חסדים²⁵ (הוא) מפני היות נפשותיהם נמשכות ממדותיו ית' אשר החסד גובר בהן על מדת הדין כו' שלכן נקראת הנשמה בת כהן²⁶ (כהן איש החסד²⁷). ומבאר שם, ד"הצדקה הנמשכת מבחי' זו נק' בשם מעשה הצדקה כי שם מעשה נופל על דבר הווה ורגיל תמיד, (מפני ש) מדת החסד והרחמנות הומבעה בנפשות כל בית ישראל מכבר מעת בריאות²⁸ והשתלשלותן ממדותיו ית'". והיינו, דהגם שמבע החסד שבו הוא (לא מצד נפשו הבהמית, אלא) מצד נפשו האלקית, מ"מ, הצדקה שעושה מפני טבע זה, נק' בשם מעשה הצדקה²⁹. ועבודת הצדקה היא שנתנית הצדקה שלו היא יותר גם מהטבע דנפשו האלקית. וזוהו מובן, דהחילוק

23) ועפ"ז יומתק מה שמוסף "המתחיל והי' מעשה הצדקה" – דלכאורה מיותר.

24) ראה יבמות ע"ג, א. רמב"ם הל' איסור"ב פ"י"ג הי"ג. ובירושלמי קידושין פ"ד הל' א' (לו, ריש ע"ב) "וגומלי חסדים מניין ושומר ה' אלקיך לך את הברית ואת החסד". ועד"ו הוא בדב"ר פרשתנו פ"ג, ד (הובאו באוה"ת פרשתנו (בכ"ה) ע' כ"א, עיי"ש).

25) הושמט (וכן לקמן שם. וגם בח"א ספ"א) ביישנים – ואולי י"ל כי ביישנים נעשה ע"י התורה (ביצה כה, ב. נדרים ב, א.) וראה בארובה מב' ב' שבט תש"ח וג' חשון תש"ט*.

* נדפסו בס' אגרות-קודש לכ"ק ארמו"ר שליט"א ח"ב ע' רצג

26) זח"ב צה, א.

27) תניא פ"ג, תו"א תצוה פב, א. וראה שמו"ר פ"ה, י. ת"י עה"פ ברכה לג, ה. ובכ"מ. – הובא באוה"ת ויצא קפ, ב ואילך.

28) כנראה הוא טוה"ד וצ"ל "בריאתו".

29) ויש לומר דבלשון אדה"ז "דבר שכבר נעשה או שנעשה תמיד מומלא" נרמז דב"מעשה" שני ענינים: "דבר שכבר נעשה" – מצד הטבע ש"הומבעה בנפשות כל בית ישראל מכבר"; "שנעשה תמיד מומלא" – שנעשה גם עכשיו כן, לפי שכ"ה גם מצד הטבע דנה"ב.

From the above, it is understood that that the difference between “our deeds” and “our Divine service” with regard to the Torah and its *mitzvos* as a whole is that even when one’s animal soul conceals the nature of the G-dly soul and he must labor to remove the veil and concealment of the animal soul and reveal the nature of the G-dly soul, [his efforts] are still in the category of “our deeds.” For his efforts are merely to reveal the nature of the G-dly soul. “Our Divine service” implies that his labor surpasses even the nature of the G-dly soul.

4) [The distinction between “our deeds” and “our Divine service”] can be clarified on the basis of the explanations in another source¹⁹ concerning the difference between *tzaddikim gemorim* (“completely righteous men”) and *baalei teshuvah* (“penitents”). There are two differences:

a) Through *teshuvah*, the strength of the soul’s connection to G-d is revealed. [It becomes evident that] even the separation brought about through sin (as it is written:²⁰ “Your sins separate”) has an effect only on the revealed [dimensions] of the soul and not on its essence. Therefore, even after sin, “in one hour and in one moment,”²¹ a person can become a perfect *tzaddik*.²² The advantage a *baal teshuvah* possesses over a *tzaddik* in this is that the [essential] strength of the soul’s [connection to G-d] which a *tzaddik* possesses [merely] (in potential) is revealed to a greater extent by a *baal teshuvah*.

b) Through *teshuvah* in a manner that causes one’s intentional sins to be transformed into merits,²³ the *baal teshuvah* ascends to a new [and more elevated] rung that *tzaddikim* do not possess (even in potential), for the merits [that come from the transformation of sin] are more elevated than the merits of the righteous.

19. The *maamar* entitled *VeShavti BeShalom (Toras Menachem, Sefer HaMaamarim Melukat, Vol. 2, p. 28ff.; Likkutei Sichos, Vol. 15, p. 254ff.*

20. *Yeshayahu* 59b; *Tanya, Iggeres HaTeshuvah*, ch. 5.

21. *Zohar*, Vol. I, p. 129a ff.; see the explanations in *Likkutei Levi Yitzchak* to the *Zohar*, p. 81. See also *Likkutei Sichos*, Vol. 20, p. 86ff.

22. See *Kiddushin* 49b.

23. See *Yoma* 86b.

חידוש. משא"כ במס"נ בפר"מ נתחדש ענין שלא הי' מקודם. דנוסף שזה בא ע"י ההעלם וההסתר וההתנגדות של אלו המכריחים אותו לכפור ח"ו, וע"י שמוסר נפשו ומסכים לסבול מהם הוא מוציא את הניצוצות שבהם ומעלה אותם לקדושה⁵³, דענין זה (העלאת הניצוצות שנפלו למטה כ"כ) הוא חידוש⁵⁴, הנה החידוש במס"נ בפועל הוא גם בנוגע להאדם שעומד במס"נ, כי כשמוסר נפשו בפועל ממש, אזי, המס"נ היא (גם) בנפש הטבעית. דלא רק שאין מניעה מצדה למס"נ אלא שהיא רוצה למסור נפשה בפר"מ⁵⁵. ומכיון שנפש הטבעית (מצד עצמה) רוצה לחיות, הרי המס"נ שנפעל בה (ע"י נפש האלקית) הוא התחדשות והיפך טבעה. וזהו גודל העילוי שבמס"נ בפועל ממש דוקא, דהמס"נ שמצד הנשמה, מכיון שהיא מצד טבעה, ה"ז בחי' מציאות, משא"כ המס"נ בפר"מ, מכיון שהיא היפך הטבע דנפש הטבעית, הרי ע"י המס"נ שלה היא מתבטלת מציאותה, ועי"ז נעשה עלי' גם בנפש האלקית (שפעלה המס"נ בנה"ט), שגם המס"נ שלה היא בבחי' ביטול.

ו) ויש לומר שעד"ז הוא גם כביכול בהירידה דצמצום הראשון (תחילת הירידה שבכללות ההשתלשלות), שכוונת הצמצום הוא בשביל הגילוי [ומזה נשתלשל כן ככל הירידות שהם לצורך עלי'], שיש בזה דוגמת שני ענינים הנ"ל⁵⁶. א', שע"י הצמצום נתחדש שהגילוי דאוא"ס יהי' גם

53) דרמ"צ קצב, א. וראה גם שם קפו, ב.

54) ראה דרמ"צ שם (קפו, סע"א. קצא, ב) שיש בזה אותו העילוי דהפיכת זרונות לזכות שבתשובה.

55) קונטרס העבודה פ"ו (ע' 32). ושם, ד"כשבא לידי מס"נ בפר"מ על קדה"ש ומאזיה סיבה מהשי"ת ניצל מזה הנה בלי שום ספק וספק ספיקא שנשתנה נפשו הטבעית ונתהפך מן הקצה אל הקצה שנעשה אדם אחר ממש".

56) בהבא לקמן ראה המשך תריס"ו ע' ד. שם ע' תקט. שם ע' תקכ"ה. וראה גם סה"מ תרפ"ז ע' קנח ואילך.

as a result of its nature. It is not a new development. When, by contrast, one actually sacrifices his life, a new development that did not exist previously is brought about. [In particular, it is a twofold development. Firstly, his self-sacrifice comes] because of the concealment, veiling, and opposition of those who [attempt to] force him to deny G-d, Heaven forbid. By sacrificing his life and agreeing to suffer the hardships they inflict, he draws out the sparks of G-dliness within them and elevates them to holiness. This process – the elevation of these sparks of G-dliness that fell so low – is a new development.

In addition, the concept that actual *mesirus nefesh* brings about a new development applies also with regard to the person who sacrifices his life. For when he actually sacrifices his life, his *mesirus nefesh* also affects his natural soul. Not only does [the person's natural soul] not stand in the way of his self-sacrifice, it desires to actually sacrifice its life. Since the natural soul (on its own) desires to live, its willingness to sacrifice itself – which was brought about by the G-dly soul – is a new development [that is] opposite to its nature.

This reflects the extraordinarily elevated rung of actual *mesirus nefesh*. The *mesirus nefesh* that stems from the soul, since it is the soul's nature, is [still] a defined entity. Through actual *mesirus nefesh*, by contrast, since it is the opposite of the nature of the natural soul, entire existence becomes *batel*. This brings about a [reciprocal] ascent in the G-dly soul (which motivated the natural soul to *mesirus nefesh*) and its *mesirus nefesh* also becomes characterized by *bittul*.

6) It is possible to explain [that a similar pattern], as it were, exists with regard to the descent brought about by the first *tzimtzum*, (the beginning of the descent of the entire Spiritual Cosmos). The *tzimtzum* was intended to bring about revelation. {As a consequence, all descents are for the sake of an ascent.} There are parallels to the two dimensions mentioned above:

a) The *tzimtzum* brought about a new development, that [G-d's] infinite light will also be revealed within the worlds.

שבין מעשינו לעבודתנו (בכללות התורה ומצוות) הוא, דגם כשנפש הבהמית שלו מסתרת על הטבע דנפש האלקית, וצריך להתייגע להסיר את הכיסוי וההסתר דנפש הבהמית ולגלות הטבע דנפש האלקית, מ"מ הוא בכלל מעשינו, מכיון שהיגיעה שלו היא רק לגלות הטבע דנפשו האלקית, ועבודתנו הוא שהיגיעה שלו היא יותר גם מהטבע דנפשו האלקית.

ד) ויובן זה ע"פ המבואר במקום אחר³⁰, דבמעלת הבעלי תשובה על צדיקים גמורים, שני ענינים. א', שע"י התשובה מתגלה תוקף ההתקשרות של נשמתו עם הקב"ה, שגם ההבדלה שנעשה ע"י החטאים (עוונותיכם מבדילים³¹) הוא רק בהגילויים ולא בעצם הנשמה, שלכן, גם לאחרי החטאים וכו', בשעתא חדא וברגעא חדא³², נעשה צדיק גמור³³. דעילוי זה שבבע"ת לגבי צדיק הוא זה שבבע"ת מתגלה תוקף ההתקשרות בהנשמה שישנו (בהעלם) גם בצדיק, וב' דע"י התשובה באופן שזדונות נהפכים לזכויות³⁴, מיתוסף בו עילוי חדש שאינו בצדיקים גם בהעלם, כידוע³⁵ שזכויות אלו נעלים יותר מזכויות דצדיקים.

30) ד"ה ושבתי בשלום דמוצאי ש"פ ויצא ה'תשל"ח (לעיל ח"ב ע' כח ואילך). לקו"ש ח"ו ע' 254 ואילך.

31) ישע"י נט, ב. אנה"ת פ"ה.

32) ראה זח"א קכט, סע"א ואילך. – ג' הלשונות "בשעתא חדא ביומא חדא ברנע חדא" שבוחר שם נתבאר בלקו"ש לוי"צ לוהר שם (ע' פא). וראה לקו"ש ח"ב ע' 86 ואילך.

33) ראה קידושין מט, ב: המקדש את האשה "על מנת שאני צדיק אפילו רשע גמור מקודשת שפא הרהר תשובה ברעתו". ובאור זרוע סי' קיב; לקו"ת ר"פ דברים (א, ב): על מנת שאני צדיק גמור. וראה תניא פ"א.

34) ראה יומא פו, ב.

35) ראה דרמ"צ קצא, א ואילך. סה"מ תרפ"ו ע' לו. לקו"ש ח"ז ע' 186 ואילך.

Similar concepts apply with regard to the ascent through *teshuvah* that the soul experiences as a result of its descent to this material plane. For, as is well known,²⁴ before the souls descend to the material plane, they are [comparable to] perfect *tzaadikim* and through their descent into the body, they attain the rung of *baalei teshuvah*. Herein, we see the two concepts mentioned above:

a) Because the body and the animal soul veil and conceal the light of the soul, the soul's hidden, inner powers – and even its essential powers that are loftier than its hidden, inner powers – are revealed.

b) through the Divine service of the soul on this material plane, an entirely new development – the refinement and perfection of one's body, his animal soul, and his portion of the world – is accomplished.

Since this is a new development (not merely the revelation of hidden potential), it is a greater achievement than the revelation of the hidden powers of the soul. {Moreover, it is through the refinement and perfection of the body [and one's portion in the world] that the purpose for the descent of the soul to this physical plane and [G-d's desire for] a dwelling in the lower realms²⁵ is consummated.}

This attainment, (the new achievement resulting from the refinement of the body, the animal soul, and one's portion in the world,) is brought about by the labor of the soul. As a result, the ascent of the soul as a consequence of its Divine service on this material plane involves (not only the revelation of its inner, hidden and essential powers, but also) an elevation to a new [rung above its potential entirely].

[To cite a parallel:] It is explained in several sources²⁶ that there is an advantage to the love [for G-d] that the G-dly soul engenders in the animal soul over the love [for G-d] that the G-dly soul [inherently possesses]. The love of the G-dly soul is

24. *Likkutei Torah, Bamidbar*, p. 73a.

25. *Tanya*, ch. 37 (p. 48b).

26. The *maamar* entitled *Tanya, Shiva Devarim*, 5697 (*Sefer HaMaamarim Kuntreisim*, Vol. 2, p. 394a); the *maamar* entitled *Lerei'ach Shemanecha*, 5706, sec. 6 (*Sefer HaMaamarim* 5706, p. 105).

נאסר והוגלה לעיירה נדחת במדינה רחוקה עבור עבודתו בהחזקת והפצת היהדות וסבל שם (בהמאסר ולאח"כ בהיותו בגלות⁴⁸) יסורים ועינויים קשים וכו', ועד שיסורים ועינויים אלו גרמו (ע"פ טבע) שנפטר לפני זמנו], דלכאורה צ"ע, הרי ענין המס"נ הוא דבר טבעי אצל כל אחד מישראל שאי אפשר כלל לכפור בה' אחד ומוכן למסור נפשו על זה וסובלים עינויים כו'⁴⁹ (וזה שלא הי' להם מס"נ בפועל, הוא מפני שלא הוצרכו לזה), ומהו גודל העילוי כ"כ דאלו שהי' להם מס"נ בפועל. וכיותר צ"ע מה שאמר ר"ע⁵⁰ כל ימי הייתי מצטער על פסוק זה⁵¹ בכל נפשך כו' מתי יבוא לידי ואקיימו, דלכאורה, זה גופא שכל ימיו השתוקק בפועל לקיים פסוק זה, ה"ז גילוי כח המס"נ שלו שהאיר אצלו, ומה חסר כ"כ בענין המס"נ שלו (כל זמן שזה לא בא לידי פועל, מצד סיבה שאינה תלויה בו) עד שהצטער על זה. וי"ל הביאור בזה⁵², דזה מה שכ"א מישראל מוכן למסור נפשו שלא לכפור ח"ו הוא מצד הנשמה, וגם כשמעורר את כח המס"נ שלו בגילוי (שאם יצטרך לזה ח"ו, ימסור את נפשו בפועל), הוא שכח המס"נ דהנשמה בא בגילוי. והמס"נ דהנשמה הוא מצד הטבע שלה, ואין בזה

48) ראה רשימתו – נדפסה בריש לקוטי לוי"צ על התניא ע' IV-III.

49) תניא פ"ח.

50) ברכות סא, ב.

51) ואתחנן ו. ה.

52) בשערי אורה סא, סע"א ואילך. צ. ב משמע שזהו מצד העילוי ד"בפועל" על "ככה". אבל בשערי אורה ח, סע"א ואילך (וראה שם מ, א) שהמעלה דמס"נ בפועל היא לפי שהיא גם בהגוף. וראה גם סד"ה הנ"ל תרכ"ט (ע' רנו) ותרכ"ב (ע' עה ואילך).

revered father whose *yahrzeit* is being commemorated was imprisoned and exiled to a remote city in a faraway region for his labor in strengthening and spreading *Yiddishkeit* and suffered (in imprisonment and afterwards, in exile) hardships and (as a natural consequence,) these tribulations caused him to pass away before his time.)

On the surface, explanation is required: Self-sacrifice is a natural response for every Jew, since it is impossible for any Jew to deny the one G-d. A Jew is prepared to sacrifice his soul for this purpose and suffer tribulations.²⁹ (Those who do not actually sacrifice their lives do not do so only because they are not required to do so.) If so, why is the rung of those who actually sacrifice their lives considered so elevated?³⁰ To a greater extent, explanation is required with regard to the statement of Rabbi Akiva:³¹ "Throughout my life, I was troubled by the verse [commanding us to love G-d] 'with all your soul.'³² [I would say:] When will I have the opportunity to fulfill it?"

On the surface, the very fact that throughout his life he desired to actually carry out the command of this verse was a revelation that his power of *mesirus nefesh* shined forth. [If so,] why did he feel so powerfully that his *mesirus nefesh* was lacking to the extent that (as long as he did not actually sacrifice his life, as a result of factors that were not at all dependent on him,) he was troubled?

It is possible to offer the following explanation: The fact that every Jew is prepared to sacrifice his life not to deny G-d, Heaven forbid, comes from the soul. True, the arousal and the revelation of the power of self-sacrifice (that if, Heaven forbid, it is necessary, the person would be prepared to actually sacrifice his life) reflects how the power of *mesirus nefesh* that soul [innately possesses] comes into expression.

Now, the willingness of the soul to sacrifice itself comes

ועד"ז הוא גם בהעילוי דתשובה שנעשה בהנשמה ע"י ירידתה למטה, וכידוע³⁶ שהנשמות קודם ירידתם למטה הם בכח' צדיקים גמורים והיתרון שנעשה בהם ע"י ירידתם כגוף הוא שנעשים בכח' בעלי תשובה, שיש בזה דוגמת שני ענינים הנ"ל. א', דע"י שהגוף ונה"ב מעלימים ומסתירים על אור הנשמה, עי"ז מתעוררים כחות הנעלמים שלה, ועד לכחות העצמיים שלמעלה גם מכחות הנעלמים³⁷. וב', שע"י עבודת הנשמה למטה נעשה ענין חדש, הבירור והזיכוך הגוף ודנה"ב וחלקו בעולם. דענין זה מכיון שהוא התחדשות (ולא גילוי ההעלם) הוא נעלה יותר מגילוי כחות הנעלמים דהנשמה [נוסף שע"ז דוקא (בירור וזיכוך הגוף וכו') נשלמת הכוונה דירידת הנשמה למטה ודדירה בתחתונים³⁸]. ומכיון דגם עילוי זה (החידוש דזיכוך הגוף ודנה"ב וחלקו בעולם) נעשה ע"י עבודת הנשמה, לכן, גם העלי' דהנשמה שע"י עבודתה למטה היא (לא רק שמתגלים כחות הפנימיים והעצמיים שלה, אלא) באופן דהתחדשות. וכמבואר בכ"מ³⁹ בענין היתרון דאהבת ה' שנה"א פועלת בנה"ב על האהבה דנפש האלקית, שהאהבה דנה"א, היא בכח' מציאות. דגם האהבה דהנשמה מה שהיא רוצה לידבק

36) לקו"ת בלק עג. סע"א. ובכ"מ. ובלקו"ת שם, שהו"ה התירוץ האמיתי" למטה ירדה הנשמה לעוה"ז. וראה ד"ה מים רבים דמוצאי ש"פ נח ה'תשל"ח סעף ד (לעיל ח"א ע' רמח).

37) המשך יונתי תר"ם פ"ד. ד"ה ומעין מבית ה' ה'תש"ו פ"ד (סה"מ תש"ו ע' 64). ובכ"מ.

38) תניא פל"ז (מוח, ב).

39) ד"ה תניא שבעה דברים כו' תרצ"ז (סה"מ קונטרסים ח"ב שצד, א). ד"ה לריח שמנך ה'תש"ו פ"ו (סה"מ תש"ו ע' 105).

29. *Tanya*, ch. 18.

30. [Seemingly, it is merely a natural tendency.]

31. *Berachos* 61a.

32. *Devarim* 6:5.

a defined entity. True, the soul's love [for G-d motivates it to] desire to cling to its root and source [in the spiritual realm] even though it will become nothingness and void and become entirely *batel*.²⁷ Nevertheless, since this is its natural desire, this desire does not nullify its fundamental form.²⁸

In contrast, the love [for G-d experienced by] the animal soul [brings about a total metamorphosis]. For by nature, [the animal soul] is drawn after material things, its love for G-d runs contrary to its nature. Thus, the love for G-d (which is engendered within it by the G-dly soul which is an utterly new development) causes it to lose and nullify its fundamental form. This has a [reciprocative] effect on the G-dly soul, causing it to nullify its form and [affecting] its love [for G-d, enabling] it to be characterized by *bittul*. [The soul will love G-d] not because of the nature and the fundamental being of the lover (the soul), but rather, its love will be evoked by the One Who is loved, (G-d).

Similar concepts apply with regard to the refinement and perfection of one's portion in the world. Causing the matters of this world to be mediums (*keilim*) for G-dliness is a new development, opposite to the nature of the world (עולם) whose very name implies concealment (העלם) and hiddenness. Thus (making the world a medium for G-dliness) does not come from the world itself, but from G-dliness, from the fact that G-d's oneness has no limits whatsoever. As such, even the existence of the world is one with Him.

This [metamorphosis] has a [reciprocative] effect on the person (who brought about the refinement and perfection of his portion in the world, enabling his service of his Creator to be carried out with perfect *bittul*, not [motivated by] his own being, but by G-d.

5) On this basis, it is possible to explain the extraordinarily elevated rung of those who merited to actually sacrifice their lives in sanctification of G-d's name. {As is widely known, my

27. *Tanya*, ch. 19. [Thus, it appears that the soul seeks to transcend its defined nature.]

28. [I.e., its fundamental tendency and definition.]

בשרשה ומקורה הגם שתהי' אין ואפס ותתבטל שם במציאות לגמרי⁴⁰, מ"מ, מכיון שרצון זה הוא מצד טבעה, הרי ע"י רצון זה אינה בטלה צורתה העצמית. משא"כ האהבה דנה"ב, מכיון שבמבעה היא נמשכת לענינים גשמיים, והאהבה לאלקות היא היפך טבעה⁴¹, הרי ע"י האהבה לאלקות (שנתחדש בה ע"י העבודה דנה"א), נפסד צורתה ובטלה לגמרי, ביטול המציאות. וזה פועל גם ביטול הצורה דנה"א⁴², שהאהבה שלה תהי' בבחי' ביטול⁴³, לא מצד הטבע ומציאות דהארה (נשמה), כי אם, אהבה מצד הנאהב (אלקות). ועד"ז הוא בהבירור והזיכוך דחלקו בעולם, דכיון שזה פועל שעניני העולם יהיו כלים לאלקות, הו"ע של התחדשות, היפך הטבע דעולם מלשון העלם והסתרה⁴⁴, הרי ענין זה (שהעולם נעשה כלי לאלקות) הוא לא מצד העולם כ"א מצד האלקות, מצד זה שאחדותו ית' אין לה כל הגבלה, עד שגם המציאות דעולם מיוחד עמו ית'⁴⁵, ועי"ז נעשה גם בהאדם (שפעל הבירור וזיכוך דחלקו בעולם) שעבודתו את קונו תהי' בתכלית הביטול, לא רק מצד מציאותו של האדם אלא מצד האלקות⁴⁶.

ה) וע"פ הנ"ל יש לכאר גם גודל העילוי של אלו שזכו למס"נ בפו"מ על קידוש השם⁴⁷ ולהעיר מהמפורסם "ברבים" שאאמו"ר בעל ההילולא

40 תניא רפי"ט.

41 ראה קונטרס העבודה פ"ג (ע' 32), דאין זה סותר למ"ש בכ"מ (לקו"ת חוקת נז, ד. ועוד) דכח המתאהב בעצם אינו רע – כי "זהו רק שאין בו ציור רע בעצם, אבל מ"מ אינו טוב, ואדרבה במבעו הוא נמשך לענינים חומריים".

42 והו"ע הרקבון שע"י נעשה הצמיחה – ד"ה צאינה וראינה תר"ן (סה"מ תר"ן ע' שסה). ד"ה הנ"ל תרצ"ז (שצד, ב). ובר"ה צאינה וראינה שם (ע' שסז), דענין הצמיחה הוא גילוי תענוג הבלתי מורגש, וראה לקמן סעיף ז.

43 בהמאמרים שבהערה 39 מבואר בענין האהבה. אבל מובן, שכ"ה גם בהעבודות שענינם הוא ביטול (כמו יראה, קב"ע וכו"ב) – דמכיון שהביטול הנשמה הוא מצד טבעה, הרי גם הביטול הוא "מציאות". וע"י שנה"א פועלת ביטול בנה"מ, שביטול דנה"מ אין בה עירוב של "מציאות" – גם הביטול בהנשמה היא לא מצד הטבע שלה אלא ביטול אמיתי שמצד האלקות. ולהעיר מוד"ה והי' עקב תרע"ג פקע"ח (המשך תער"ב ח"א ע' שסג) שרוקא בירירת הנשמה למטה, הביטול שלה הוא בבחי' הנחת עצמותו.

44 לקו"ת שלח לו, ד. ובכ"מ.

45 וע"ד המעלה דאחר לגבי יחיד – ראה תו"א ר"פ וארא. אמרי בינה שער הק"ש פ"ח. ובכ"מ.

46 ונוסף על היתרון שבו בענין הביטול – גם העבודה גופא היא באופן נעלה יותר. דמכיון שהיא מצד האלקות – אינה מוגבלת כ"כ בהתגבלות דטבע האדם, גם לא בהתגבלות דטבע הנשמה. דהו"ע "עבודתנו" – יגיעה ביותר גם מטבע הנשמה (בנ"ל).

47 ראה ב"ב יו"ד, ב דהרונג לוד אין כל ברי' יכולה לעמוד במחיצתו. וראה דרמ"צ קפ"ו סע"א. אוה"ת אחרי (כרך ב) ע' תקמט. דרושים ליוה"כ"פ (דברים כרך ה) ע' ב'קל-ה. וברד"ה וידבר ג' פנחס תרכ"ט (סה"מ תרכ"ט ע' רנב) ותרג"ב (סה"מ תרג"ב ע' סט). וראה גם אוה"ת דרושים ליוה"כ"פ שם (ע' ב'קלח): מס"נ הוא גבוה יותר מכל התומ"צ. שהמגיד הבטחיה הדי"ב שזכה למס"נ על קדשה – "כי בחי' זו יקר מכל התורה שלמד הב"ב בכל שנותיו".